

УДК 801.631.5:82.21-С. Жадан

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.1.7>

І. П. МАМЧИЧ

кандидат філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри підготовки іноземних громадян,

Державний вищий навчальний заклад

«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,

м. Дніпро, Україна

Електронна пошта: innatam11@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7921-5877>

МОВНОСВІТОГЛЯДНА СПЕЦИФІКА СИСТЕМИ ХУДОЖНІХ ЗАСОБІВ У ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Останнім часом дослідники поетичного тексту зосереджують увагу на мовних засобах, які експлікують об'єктивну картину світу автора. Кожний поет вкладає в мовні формули особливості свого світосприйняття. Він не лише фотографує, інтерпретує світ засобами мовної символіки, а й створює власний ментальний портрет довкілля. Мовотворчість українського письменника Сергія Жадана вирізняється на тлі сучасного літературного процесу авторською майстерністю у створенні високохудожніх мовних засобів, широким семантичним навантаженням мовної картини світу та глибиною філософського розуміння концептуального навантаження поетичної системи мовотворення. Для мовотворчості С. Жадана характерне глибоке осмислення дійсності та неповторна репрезентація внутрішніх почуттів як рефлексій на зовнішній світ засобом індивідуальних, власне авторських художніх мовних засобів поетичного тексту. Словесний знак у поетичному тексті письменника постає сентенцією взаємодії реального та ірреального у свідомості митця.

Особливості художнього моделювання картини світу у творчому доробку С. Жадана особливо проявляються в специфіці семантичного наповнення індивідуально-авторських мовних засобів: епітетів, які постають характерною ознакою естетизації поетичної мови автора та мають складну логіко-семантичну основу; порівнянь, що ґрунтуються на зіставленні понять, паралелізмі уявлень, асоціативних зв'язках; метафор, що в поезії художника слова реалізують найбільшу продуктивність формування вторинних номінацій у процесі моделювання мовної картини світу та відтворюють найтонші та найрізноманітніші відтінки людської психіки.

Для концептуальної картини світу автора нетрадиційною є інтерпретація концепту *свобода*. *Свобода* у творчості С. Жадана набуває характеру відповідальності людини за свою долю, долю інших людей і людства в цілому.

Ключові слова: троп, епітет, порівняння, метафора, Сергій Жадан.

Упродовж останніх років на літературній карті нашої держави з'явилося чимало яскравих постатей, до них сміливо можна уналежити й Сергія Жадана.

Поставка проблеми. Художній текст С. Жадана – заплутана сукупність складних семантичних вузлів, виражених неповторними художніми засобами. Утім, ґрунтовних мовознавчих досліджень про специфіку тропів Сергія Жадана дотепер бракує. Маємо лише поодинокі розвідки про окремі тропи [Бондаренко 2015] або тропеїстику окремої збірки митця [Бондаренко 2017], [Марченко].

Свої почуття та мимовільні думки й асоціації письменник висловлює здебільшого в поетичних творах, передаючи їх читачам через поетичну медитацію за допомогою лаконічного підбору виражальних засобів. Через те актуальним видається дослідження мовностилістичних

функцій тропів поетичного рядка письменника, зокрема в таких збірках, як «Месопотамія» (2014), «Життя Марії» (2015) та «Тамплієри» (2016), які повноцінно репрезентують мовну картину світу автора.

Метою дослідження є з'ясування специфіки функціонування комплексу тропів через творче сприйняття і відображення світу у художньому доробку сучасного українського поета Сергія Жадана.

Виклад основного матеріалу. Для художнього тексту С. Жадана характерне глибоке й філософське осмислення того чи того об'єкта дійсності, неповторне висвітлення комплексу внутрішніх почуттів як рефлексій на зовнішній світ засобом індивідуальних, власне авторських художніх мовних засобів поетичного тексту.

Художнє слово в поезії письменника є сентенцією взаємодії реального та ірреального

у свідомості автора: «Головне – <...> не забридати до їхніх снів, не торкатись їхніх речей» (Месопотамія : 342); «В чому сутність поезії? <...> / Говорити / під місяцем, що висить / над нами, тиснучи всім своїм жовтим відлунням» (Месопотамія : 332); «Світло складається з темряви / і залежить лише від нас» (Месопотамія : 361). Особливість поетичного доробку С. Жадана виявляється в неочікуваних поєднаннях семантичних навантажень слів, у творенні якісно нового образного потенціалу мовних знаків: «Кожен простір повен своїми радіопередачами. / З кожного серця *ростуть водорості й квіти*» (Месопотамія : 355); «<...> в сухому повітрі й перестиглому ґрунті / знаходячи, наче свідчення, твій *опівнічний запах*» (Месопотамія : 357); «Це вона [любов. – І. М.] чередами жене *золоті заметілі*. / *Радій цій чорній любові* у власному тілі» (Життя : 53). Поєднання в поетичному рядку семантично непоєднуваних лексем передає індивідуально-авторську інтенцію систематизувати та впорядкувати різнорівневі категорії в одну систему понять: «Що було? – / *зелене тепло*, / *вечірнього неба* / *помаранчева тло*» (Месопотамія : 343); «Світи наді мною, *чорне сонце*, світи» (Тамплієри : 9); «Хапаємо сухими устами *гарячий сніг*, / хапаємо останній сніг, / *золотий*» (Життя : 75). Сповнену філософських спостережень глибоку думку поета про єдність протилежностей яскраво відбито в системі індивідуально-авторської картини світу: «Нам ніколи не повернутись до наших крамниць. / *Нам ніколи не пити з сухих криниць* / Нам ніколи більше не бачити знайомих облич» (Життя : 14).

Неповторність поетичного рядка С. Жадана полягає у смисловій дифузії почуттів та вражень, отриманих у процесі спостереження за довкіллям, тобто емоційна рефлексія ліричного переживання в поезії автора завжди постає результатом накладання експресивного навантаження на лексичне значення того чи того мовного засобу: «Йому підступає до ніг / *ніжності сутінковий сніг*, *Любові смарагдова течія*» (Месопотамія : 320); «*Любов чоловіків і жінок* – <...> / *Це занурення вітру в травневе волосся*» (Месопотамія : 334); «*Такі сніги лежать, холодні, як війни*» (Месопотамія : 353); «*Тому що кожна дорога* – це наші *радість і втома*, / *тому що кожна зупинка* – це наші *тиша й самотність*» (Месопотамія : 361).

Індивідуально-авторське моделювання картини світу виявляється в семантиці епітетів, які виражають художнє означення й надають образу характеристику предмету, явищу, особі: «*Виснажені надвечір'я, розламані ранки*, / *приголосні твого шепоту, настояні на алкоголі*» (Життя : 39); «<...> не розуміючи літер і слів, / *Чорних хвиль, вологих полів*, / *Болючих ключиць і повільних вен*» (Життя : 43). У поетичному рядку кольороназва *чорний* функціонує в прямому значенні, а в результаті семантичного зсуву метафоризується і підкреслює особливу непрозорість хвиль як символ страху перед незвіданим. За допомогою цих лінгвостилістичних засобів відтворюється авторське сприйняття світу.

Оскільки епітет – троп лексико-синтаксичний, то він виконує функцію означення чи обставини, ужитих не обов'язково в переносному значенні й обов'язково – з наявними емотивними або експресивними конотаціями, завдяки яким автор передає своє ставлення до означуваного: «Світ – *поштовий мішок*, / *защитий колючим дротом*. / Прорвеш – *полізуть із / дитячих сорочок та рушників / чорні жаби й вужі*» (Життя : 60); «*Підемо в сині сніги*, / *підемо в червону ніч*, / <...> *будемо поспішати до Страшного Суду*» (Життя : 73). Епітети є характерною властивістю поетичної мови С. Жадана. Вони мають складну логіко-семантичну основу, а тому потребують асоціативної розумової активізації реципієнта: «*В повітрі б'ється тисяча сердець*. / *Кожне з них невиліковне і тепле*, / *Кожне з них б'ється за тебе*» (Життя : 132); «*Нічні небеса, чорні підвали*, / *мертва тиша, сувора вітчизна*: / *нестерпно п'янка*, / *невимовно грізна*» (Життя : 118); «*І вітер відразу підхоплює / прапор твого волосся*, / *розтинає зсередини вологі волокна світу*, / *зрушує і розламає серцевину озону*» (Життя : 87). Подібні індивідуально-авторські епітети набувають у поезії С. Жадана гіперсемантизації, оскільки їхня експресивність є надзвичайно високою через власне метафоричне значення та потужну образність, забарвлену і генетично первинним значенням, і новим контекстуальним виявом.

Одним із засобів авторського пізнання світу в поетичному доробку С. Жадана є порівняння, що відбиває навколишні реалії через виявлення

зовнішніх та внутрішніх зв'язків і ґрунтується на зіставленні понять, паралелізмі уявлень, асоціативних зв'язках: «Тіло його стає ламке, мов хліб, а кров – суха, як вино» (Месопотамія : 323); «Море схоже на книгу з великою кількістю помилок» (Тамплієри : 18); «Скоро ніч. Дощі просвічуються промінням, як вітражі» (Тамплієри : 18). Категорія порівняння та її вербалізована репрезентація в С. Жадана постає результатом лінгвалізації пізнаних і творчо інтерпретованих властивостей об'єктивної дійсності, що становлять мовну картину світу поета: «Плед, у який вона загорталась, / був ніби соняшникове поле, / і ним ходили птахи, / визбируючи пізні зерна / ніжності» (Месопотамія : 333); «І коли вона гнівалась, / лютя підіймалась її венами, / наче волога стеблом троянди» (Месопотамія : 333). Порівняння розгортає авторські висновки про плінність усього суцього.

Емоційно-образною напругою вирізняються індивідуально-авторські порівняння, які відтворюють особистісне сприйняття світу, скажімо: «Яблука падають і лежать у траві, / ніби риби, яких викинуло на берег – ще не померлі, але вже не живі» (Тамплієри : 15); «Порожні легені, як порожні тюрми – / стільки місця для радості, стільки місця для щастя» (Життя : 39); «Піймана риба висить на веранді, мов на хресті» (Тамплієри : 19). Зримої пластики й глибини образів поет досягає особливим характером взаємодії конкретних та абстрактних понять у структурі порівняння. Більшість абстрактних понять у поезії – це слова на позначення почуттів людини, складників її духовного та емоційного життя. Простежимо цю особливість у порівняннях: «Чорна, ламана, зла, зимова / Ти що, як смерть, стоїш за дверима» (Життя : 22); «Всі наші страхи примарні, наче сніги» (Життя : 8); «Сніг входить до міста так, / як під шкіру входить любов. Глибоко. / До крові. / До сухожилів» (Життя : 50). Багаторівневі порівняння в поетичному тексті репрезентують високу творчу майстерність автора у відображенні глибокої та чуттєвої багатогранності мовної картини світу: «Ламка, мов березень, / зріла, неначе серпень, / любов підіймається тілом, / як гріта ртуть» (Життя : 52); «Серпневі яблука схожі на вагітних жінок: / за ніжністю шкіри чується твердість насіння»

(Життя : 49); «Вагітні жінки схожі на яблука восени: / не знати, чого в них більше – стиглості чи утоми» (Життя : 49).

Широке поле асоціативних зв'язків, зумовлених численними порівняннями, творить неповторний образ письменника-скептика й одночасно вимушеного заручника своїх філософських роздумів над плінністю буття та минучістю життя: «Життя випалює нас, як сірники, / виймає, мов скалки зі своєї руки» (Тамплієри : 21); «Наші діти <...> неприкаяні, як пірати – тимчасова адреса, країна напівжива» (Життя : 8); «Крізь сон чути, як у темряві формується батьківщина, / ніби хребет у підлітка з інтернату» (Тамплієри : 6); «Печаль випікає з середини вени, / і птахами кричать портові сирени» (Життя : 84).

Своєрідним є перебіг авторської думки в розгорнутих порівняннях, у яких деталізація сприяє формуванню ширшого уявлення про образи, що порівнюються. Поетичний рядок, ускладнений художнім порівнянням, сприймається як синтез складників, об'єднаних певними смисловими акцентами різних видів: «Ми будували так, ніби вивершували небеса. / Мов упорядкували висоту. / Ніби словами наповнювали мову пусту. / Ніби повертали речам імена. / До брили брила, до цвяха цвях, до стіни стіна» (Тамплієри : 9).

Найчастіше об'єктами порівнянь у мовотворчості С. Жадана стають явища природи. Порівнюючи природу із почуттями, емоціями чи явищами довкілля, автор синтезує зорову та почуттєву лінії сприйняття та відображення світу у свідомості реципієнта: «А лишилося небо – холодне, наче німецька сталь, / цей ранковий шепіт і тихий сміх» (Життя : 86); «Зранку тут падає сніг, ніби міняють лаштунки» (Життя : 87). Порівняння у С. Жадана – це різноманітний та багатоплановий інструмент зображення художньої дійсності. У мовній картині світу поета порівняння побутує не просто як художній засіб, а як один з неповторних прийомів передачі емоцій та вражень, отриманих під час спостереження за плінністю життя.

З позиції читача важливий не лише процес створення поетичного тексту, а і його сприйняття, асоціації, викликані метафоричним перенесенням. Метафора у поезії С. Жадана реалізує найбільшу продуктивність формування

вторинних номінацій у процесі моделювання мовної картини світу, яка своєю чергою, зумовлює специфічний погляд на світ та метафоричне позначення ідіостилістичних особливостей вербалізації світу: «Він все ж вимовляє її ім'я, / *зіткане з приголосних і гірких голосних*» (Месопотамія : 320); «Де б ти не кинув якір, де б не зійшов у порт, / *тримай своє серце відкритим для всіх вітрів*» (Месопотамія : 325); «*Небо над нами розірвалось й пролилось*» (Тамплієри : 18).

Через метафоричні асоціації у мовотворчості поета відкриваються нові зв'язки між явищами природи, нового змісту набувають звичні та буденні поняття. Метафора допомагає відтворювати найтонші та найрізноманітніші відтінки людської психіки, її внутрішнього стану: «Місто будували з сонця і глини, / *замішували їх на вірі й надії*» (Тамплієри : 10); «*Дерева в тумані схожі на радіо: / Діляться бідами, / діляться планами*» (Життя : 30).

Завдяки взаємодії мислення й мови як засобу мисленневих виявів та зображуваної дійсності в тексті поезії С. Жадана утворюється вербально-асоціативний потенціал метафори – зв'язок значення цього тропа з реальним змістовим наповненням: «Чорні ворони ходили сторожко по газону. / *І пахли поразкою в роздягальні м'ячі розбиті*» (Месопотамія : 327); «І ніхто – ні чоловіки в прокуреному одязі, / ні діти з сірниковими коробками, / де лежать *золоті скорпіони непослуху* – / ніхто не зуміє їх втішити» (Месопотамія : 334); «*Буду гризти зубами сутінки кольорові*» (Месопотамія : 357).

Індивідуально-авторські метафори постають як результат авторського сприйняття дійсності, але водночас митець дотримується меж базових і типових значень, адже це постає важливою умовою розуміння метафоричного значення: «*І небу достатньо буде короткого подиху, / легкого руху всіма своїми пружинами, / щоб дістатись тебе*» (Життя : 111); «*Повітря в цей час розривається між сушею та водою*» (Життя : 89); «*Сонце над вами летить шкереберть*» (Життя : 26).

Суб'єктивно-авторська метафора адекватно сприймається читачем на підставі наочно-чуттєвих образів, які зберігаються в його пам'яті. Особливо яскраво це виражається тоді, коли образність зумовлено будь-якими зафіксованими культурними або іншими фактами, коли

постання образно-асоціативного комплексу метафори зумовлено культурно-історичною інформацією: «Господь *вдихнув життя* в твій бойовий *протигаз*» (Життя : 20); «Головне, щоби ти ловила щоразу цей впертий ритм, / <...> *маючи лиш <...> рваний солодкий опік громадянства свого, / Тримаючи небо в очах і повітря в руці*» (Життя : 25); «Забагато їх сходило в британських портах, *гублячи душі зеленими слізьми алкоголю*» (Месопотамія : 330); «*Зорі висять, / наче псячі серця. / Окремо – зорі Богасина, / Окремо – отця*» (Життя : 122).

У тих випадках, коли асоціації вибудовуються на зв'язках між семантичними полями «людина» та «природа», у поезії С. Жадана з'являється метафорична персоніфікація. Декодуювання таких художніх засобів не викликає труднощів, але надзвичайно цікаве. Найчастіше в поезії автор застосовує метафоричні конструкції з ознаками персоніфікації, уособлюючи образи природних явищ: «*Там вітер ховається в складках рибальських блуз*» (Тамплієри : 14); «*Зима торкається твоїх легень*» (Життя : 139). Особливістю індивідуального стилю С. Жадана є неповторні персоніфіковані конструкції зі стрижневим семантичним образом *неба*: «*Деся на початку осені з'являються тиша й міць, / так, немов небеса зачиняють свої майстерні*» (Життя : 49); «*Небо над містом – темне, як опік, / знає свій вік, знає свій облік, / торкається листя, торкається квітів, / жіночих облич, дитячих застуд*» (Життя : 133); «*Небо розглядає рибалок впритул*» (Тамплієри : 18).

У поетичному тексті С. Жадана дійсність – це результат невиправних помилок минулого, за які потрібно нести відповідальність. Синкретизм природного з індустріальним, техногенним у навколишньому світі, який переосмислює у своїй творчості поет, викликає широкий спектр індивідуально-авторських сентенцій із семантикою страху, розчарування, які протиставлено втраченим надіям: «*Коли стоїш під небесами зими, / І небеса розвертаються й відпливають геть, / розумієш, що жити потрібно там, де тебе не лякає смерть*» (Тамплієри : 8); «*В пекельній осінній пітьмі остигають поля і ріки. / Загасають під дощем багаття. / Замерзають серед ночі міста*» (Життя : 75); «*Нам з тобою неабияк пощастило – / завойовувати порожнечу*» (Тамплієри : 41); «*У кожного з нас*

тепер у руці дорожня валіза, / у кожній валізі попіл, зібраний під прицілом, / *Тепер навіть в наших снах пахне горілим*» (Життя : 10). Цією ж роздвоєністю прагнень та суперечливістю сприйняття дійсності зумовлено і контрастність зображень, використання прийому антитези, часте вживання в поетичному рядку дієслів із заперечного часткою *не*, паралельні ряди протиставлених один одному речень зі складними метафоричними вузлами значень: «*Не* буде задимлених кухонь, *не* буде звичних посад, / *Не* буде сонного світла серед нічних осель, / *Не* буде зелених долин, заміських пустель» (Життя : 14); «*Буде розмазане сонце за плацкартним вікном. / Буде холерная ма, залита ванном. / Буде криваве взуття на жіночих ногах <...> / Підвішений за ребро священик із безжурним смішком / цвинтарна тиша <...>*» (Життя : 14–15). Таку ж авторську інтенцію відображення неприйнятності буття репрезентують художні лексичні та синтаксичні конструкції, побудовані у формі парадоксальних поєднань, здавалось би, не поєднаних думок: «Найбільше вони бояться, що все це триватиме далі. / Найбільше вони бояться, що більше нічого не буде» (Життя : 45); «Тонко-тонко проходячи поміж вен, / ледь торкаючись лезом імен, / виснучи в порожнечі, / не маючи опертя, за крок від смерті, / за крок від життя» (Тамплієри : 43); «*Живеш із нею, тому що любиш, / помираєш тому, що живеш із нею*» (Життя : 67); «Тримаєшся берегів. / Між якими знаходиться все. / Між якими немає нічого» (Життя : 103). У формуванні таких художньо-словесних конструкцій з полярною семантикою автор відтворює власну стратегію розуміння дуалістичної природи буття: «Просто цей світ не може собі вмістити / такої кількості болю й такої кількості ніжності» (Життя : 39); «*Бог – це пільма. / Я бачив його, я говорив йому, що його нема*» (Життя : 113).

Поезія С. Жадана відтворює власне авторську позицію щодо сприйняття та розуміння всіх процесів навколишньої дійсності та ролі людини в них, а саме: особливості відчуття людиною своєї свободи у будь-якій сфері життя. Поет нетрадиційно інтерпретує концепт *свобода*, відходячи в поетичному тексті від загальноприйнятого його розуміння.

У житті кожної людини проблема свободи визначає становлення особистості й особли-

вості її індивідуальності, неповторності як індивіда. Категорія свободи так чи так зумовлює рівень духовності кожної особистості, визначає аксіологічні аспекти її буття та ставлення до суспільства. Вона породжує в людській свідомості думки, пов'язані з найважливішими світоглядними поняттями: вибору, відповідальності, провини, творчості та самовизначення. Поет акцентує, що свобода є не атрибутом якоїсь зовнішньої об'єктивної субстанції, а проявом індивідуальних форм людської життєдіяльності: «*<...> боронячи навіть тоді, коли не лишається сил, / мову своєї ніжності, яку розуміють усі, / межі своєї свободи, бачені звідусіль*» (Життя : 25); «*Кожен порт і кожен вокзал, / Кожен шосе, що лежить між полями, / Так само поєднує, як і розділяє. / Головне – це свобода / як моральний закон*» (Життя : 125).

Свобода у творчості С. Жадана усвідомлюється як відповідальність людини за все, що її оточує. Якщо цього не відбувається, то людина зраджує сама собі, своє людське призначення: «*Тому що вся твоя свобода / Складається з меж*» (Життя : 26); «*Доведеться змиритися з тим, / що все мине, / <...> доведеться боятись свободи, / триматися меж*» (Життя : 27); «*Свобода, мен, вона без меж. Хоча і з межею буває теж*» (Життя : 123). Як бачимо, концепт *свобода* у мовотворчості С. Жадана накладається у своєму лексичному значенні на відчуття неволі від цієї ж таки свободи: «*Свобода, зазвичай, у тому й полягає, / аби добровільно повернутись до тюрми*» (Життя : 132); «*Все, що в тебе є – це вибір померти за кожного з нас, / все, що в тебе є – це свобода загинути у бою*» (Життя : 20).

Власне, концепт *свобода* С. Жадан вербалізує в наскрізному для авторської поезики контексті роздумів над сучасним політичним та демократичним станом суспільства: «*Свобода відкрита своїм і чужим. / Тим більше – в Україні міняється режим*» (Життя : 121); «*Це в них [ровесників – І. М.] відбирали шахти й заводи, / Це вони говорили про запах свободи, / про офшорні зони і ринки Європи*» (Життя : 118); «*Свобода тримається на трьох китах: / ринок, демократія і кулі в животах. / Іноді просто на кулях в животі*» (Життя : 121). Отже, концепт *свобода* в поетичному доробку С. Жадана репрезентований своєрідно. Автор вербалізує його

в дуалістичній єдності семантичного значення протилежних за семантикою концептів неволі, залежності. Особливої художньої експресивності зазначеному концепту надає індивідуально-авторське розуміння світу як системи взаємозалежностей та несвободи.

Результати й висновки. Мовні засоби в поезії С. Жадана виразно специфічні, адже в основі семантичних процесів творення тропів лежить асоціативне мислення, що моделює і зумовлює кореляцію значення слова й естетико-понятійних уявлень автора. Осмислення взаємозумовленості цих уявлень спричиняє

появу нових, практично невичерпних зіставлень, співвідношень, протиставлень, асоціацій у творчості С. Жадана, впливає на мовне означення й витворення авторської художньої концепції світу. Як бачимо, у поетичному тексті С. Жадана тропи різноманітні, побудовані на новому лексичному матеріалі, на нових поетичних зіставленнях, породжених сучасною дійсністю, її незворотними змінами. У різних за змістом художніх засобах виявлялася сила творчої індивідуальності і майстерності поета, а ще точніше – його соціальні й філософські погляди, настрої та естетичні смаки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Л. Г. Порівняння у художньому мовленні Сергія Жадана (на матеріалі збірки «Цитатник»). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. «Лінгвістика»*: зб. наук. праць. Херсон: ХДУ, 2015. Вип. 22. С. 53–55.
2. Бондаренко Л. Г. Семантико-стилістичні функції епітетів і порівнянь у поетичній збірці Сергія Жадана «Месопотамія». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*: зб. наук. праць. Вип. 28. Херсон: ХДУ, 2017. С. 45–49.
3. Марченко М. А., Томбулатова І. І. Найістотніші тропи у збірці віршів та перекладів С. Жадана «Життя Марії». *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень*. Київ, 2020. Т. 2. С. 72–74. URL: <https://bit.ly/3xO8f9R> (дата звернення: 25.04.2022).

ДЖЕРЕЛА

1. Життя – Жадан С. Життя Марії. Книга віршів та перекладів. Чернівці : Книги – XXI ; Meridian Czernowitz, 2015. 184 с.
2. Месопотамія – Жадан С. Месопотамія : збірка оповідань та віршів. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2014. 368 с.
3. Тамплієри – Жадан С. Тамплієри. Поезії. Чернівці : Книги – XXI; Meridian Czernowitz, 2016. 120 с.

REFERENCES

1. Bondarenko, L. G. (2015) Porivniannia u hudozhniomy movlenni Sergiia Zhadana (na materiali zbirkuy «Tsyatnyk») [Similes in the artistic speech of Sergiy Zhadan (on the material of collection «Collection of Quatations»)]. *Naukovyi visnyk Hersonskogo derzhavnogo universytetu. Ser. «Lingvistyka»*: zb. nauk. pratz. Herson: HDU, 2015. Vyp. 22. P. 53–55.
2. Bondarenko, L. G. (2015) Semantiko-stylistychni funktsii epitativ i pivivnian u poetychnii zbirtsi Sergiia Zhadana «Mesopotamiia» [Semantic-stylistic functions of epithets and similes in a poetic collection by Sergiy Zhadan «Mesopotamiya»]. *Naukovyi visnyk Hersonskogo derzhavnogo universytetu. Ser. «Lingvistyka»*: zb. nauk. pratz. Herson: HDU, 2015. Vyp. 28. P. 45–49.
3. Marchenko, M. A., Tombulatova I. I. (2020). Naiistotnishy tropy u zbirtsi virshiv ta perekladiv S. Zhadana «Zyttia Marii» [Most recent tropes in poetry collection and translations by S. Zhadan «Mariia's Life». *Problems ta perspektyvy realizatsii ta vprovadzhennya mizhdystyplinaryh naukovykh dosiagnen*. Kyiv. V. 2. P. 72–74. URL: <https://bit.ly/3xO8f9R> (date of reference: 25.04.2022).

SOURCES

1. Zhadan, S. (2015). *Zhyttia. Zhyttia Marii, Knyha virshiv ta perekladiv*. Chernivtsi : Knyhy – XXI ; Meridian Czernowitz. 184 p.
2. Zhadan, S. (2014) *Mesopotamiia : zbirka opovidan ta virshiv*. Kharkiv : Knyzhkovyi klub «Klub simeinogo dozvil'ia». 368 p.
3. Zhadan, S. (2016). *Tampliery. Poezii*. Chernivtsi: Knyhy – XXI ; Meridian Czernowitz. 120 p.

I. P. MAMCHYCH

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Foreign Citizens Preparation,
Municipal Higher Educational Institution «Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering
and Architecture», Dnipro, Ukraine
E-mail: innamam11@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7921-5877>*

**THE LINGUISTIC WORLDVIEW SPECIFICS OF THE SYSTEM
OF ARTISTIC MEANS IN THE POETRY BY SERGEI ZHADAN**

Lately the poetic text researchers have been concentrated on the study of linguostylistic means that reflect an author's objective picture of the world. Every poet uses some certain linguistic peculiarities of his own world perception. He does not just take a photo, interprets the world with the help of linguistic symbols but creates his own mental picture of the surrounding. Linguostylistics of Ukrainian writer Sergiy Zhadan is an outstanding one within modern literary process due to its author's professionalism in artistic linguistic means creation, broad semantic meaning of the world picture and the depth of philosophic understanding of concept load of the poetic system creation. S. Zhadan's linguistic creativity is characterized by deep reality perception and specific representation of inner feelings as a reflection to the outer world by individual, true author's artistic language means of the poetic text. A language sign becomes a unity of real and unreal interaction in the author's mind.

In S. Zhadan's artistic world picture creation the specificity of semantic meaning of individual author's language means is vividly seen: epithets that are the peculiarity of aesthetic poetic language of the author have a complicated logical-semantic basis: similes based on the notions comparison, imagery parallelism, associational connections; metaphors which in the artist's poetry realize the biggest productivity of the secondary nominations in the process of the world picture creation and reflect the slightest and brightest hues of people's psyche.

Interpretation of the *freedom* concept is nontraditional for the conceptual author's world picture. In S. Zhadan's creative works *freedom* becomes an individual responsibility for his fate, other people's fate and the fate of the humanity on the whole.

Key words: trope, epithet, comparison, metaphor, Sergiy Zhadan.